

Ruppertné Hutás Kinga

A „Kisalföld” tájegységünk

(bemutató tanítás)

Tantárgy:	Természetismeret, 4. osztály
Témakör:	Földrajzi alapismeretek, tájékozódás, országismeret
Óra típusa:	Új anyagot feldolgozó óra
Tanítás anyaga:	A Kisalföld

Az óra feladatai

Oktatási feladatok:

1. Tanult ismeretek felelevenítése, ismétlés
 - a/ tájékozódás Magyarország vaktérképén
 - b/ felszíni formák, vizek a térképen
2. A „Kisalföld” tájegység megismerése
 - a./ természeti viszonyok
 - b./ társadalmi viszonyok
3. Új ismeretek rendszerezése, alkalmazása

Nevelési feladat:

Megismerni – megszeretni – megvédeni tágabb és szűkebb környezetünket.
Felelősséggel viselkedni a szülőföldünk megóvásában.

Didaktikai feladatok:

A tanult ismeretek ellenőrzése, az új ismeretek feldolgozása, rögzítés, gyakorlati alkalmazás, ellenőrzés, értékelés.

Módszerek:

- *A tanulók önálló munkáján alapuló módszere:* a tanulók megfigyelései, következtetései, önálló és csoportos tevékenységei applikációkkal, feladatlapon, anyaggyűjtés szemelvényekből
- *A tanító munkáján alapuló módszerek:* megfigyeltetés, magyarázat, bemutatás, ellenőrzés, értékelés.
- *A tanító és a tanulók közös munkáján alapuló módszerek:* beszélgetés, összefüggések keresése, ellenőrzés

Szervezési módok: frontális, egyéni, páros és csoportos osztálymunka

Szemléltető

és munkaeszközök: tankönyv, munkafüzet, térkép, vaktérkép, feladatlap, szóképek, képek, stb.

Szakirodalom:

- Hartdégenné Rieder Éva: *Környezetismereti tankönyv 4.o.*
- Mester Miklósné: *A mi világunk!* c. tankönyv 4.o.
- Timaffy László, Alexay Zoltán: *Ezer sziget országa*
- Földrajzi Album: *Magyarország*
- TTP jegyzet

VÁZLAT

1. Óra eleji szervezési feladatok

- eszközök elhelyezése
- tanulók ültetése, köszönés

2. Óra eleji ismétlés

a/ Magyarország. szomszédos országainak megnevezése égtájak szerint

A tanulók a szomszéd országok nevével és az égtájak jelöléseivel tevékenykednek a fali térképen.

b/ Magyarország nagy tájegységei, azok felszíni formái vaktérképen

Az osztályt 5, 4 fős csoportra osztjuk.

Feladat anyaga:

1. csoport: tájegységekre „feldarabolt” térkép összerakása (puzzle)

2-3. csoport: tájegység- felszíni forma- tengerszint feletti magasság párosítása szókártyákkal:

pl. Északi-középhegység – középhegység – 500-1500 m

A tanulók táblázatba rendezik a megfelelő tájegység mellé a rá jellemző felszíni forma megnevezését, majd hozzá rendelik a rá jellemző tengerszint feletti magasságot.

4-5.csoport: minden tájegységhez keres egy konkrét földrajzi helyet, magassági számmal az atlaszból:

pl. Északi-középhegység - Istállóskő 959 m

Az ellenőrzésnél az összeállított térképen nevezzük meg a tájegységeket, majd a többi tudnivalót a csoportok teszik hozzá.

Táblakép:

Tájegység	Felszíni forma	Tengersz. feletti mag.	Példa

Mf.: a, frontális b, csoport munka

Ell.. a, folyamatos tanítói – tanulói b, csoportok beszámolóí alapján közösen

Ért.: folyamatos tanítói

3. Új anyag feldolgozása

a/ **Motiváció:** ráhangoló beszélgetéssel

- A 4. osztály tananyagának eddigi témái 1-1 életközösség (erdő, mező, víz-vízpart) 1-1 növényét, állatát ismertette meg velünk. Milyen szempontok alapján jellemeztünk 1-1 állatot?
 - élőhely, testfelépítés, szaporodás, táplálkozás, ellenségei, haszna, stb.
- Vajon milyen jellemzői lehetnek 1-1 tájegységünknek, melyek alapján bemutatathatjuk, később összehasonlíthatjuk őket?
 - egyéni ötletek alapján, tanítói kiegészítéssel kialakul a feldolgozáshoz használandó táblázat

Füzet / táblakép:

Szempont	Táj: 1. Kisalföld
1. Természeti viszonyok	
• Fekvés	
• Felszín	
• Vízrajz	
• Természetvédelem	
• Éghajlat	
• Élővilág	
2. Társadalmi viszonyok	
• Mezőgazdaság	
• Ipar	
• Idegenforgalom	
• Nagy városai	
• Egyéb nevezetességei	

b/ Célkitűzés: *ma a Kisalfölddel, szűkebb hazánkkal, sokunk szülőhelyével ismerkedünk meg*

c/ Tényanyag gyűjtése, feldolgozása

1. Természeti viszonyok megismerése:

1-2.csoport: - fekvés, határok

3. csoport: - felszín leolvasása a térképről, következtetés a felszín kialakulásáról

4. csoport: - vízrajz

5. csoport: - éghajlat jellemzőinek megismerése tematikus térkép leolvasásával, tankönyvi szemelvény segítségével 92.o.

Az elhangzott tanulói megállapítások alapján következtetés az ott jellemző élővilágra, természetvédelmi feladatokra

Kiegészítő érdekességek: - Hany Istók története
- Szigetköz népi mesterségei
- Fertő – Hanság Nemzeti Park emblémájának megismerése

Részösszefoglalás: igaz-hamis állítások vizsgálatával

Feladat anyaga:

1. Jelöld meg a Kisalföld folyóit!

- Mosoni-Duna
- Dráva
- Tisza
- Rába
- Rábca
- Marcal

2. Melyek az igaz állítások?

A Kisalföld az ország keleti részén fekszik.

A Kisalföldön kedvező az időjárás a növénytermesztés számára. ...

Győrt a négy folyó városának nevezik. ...

A Kisalföld egyik folyója a Tisza. ...

A Kisalföldön nem foglalkoznak állattenyésztéssel. ...

Mf.: a, b, frontális osztálymunka, c, csoport munka, d, páros munka

Ell.: folyamatos tanítói, tanulói

Ért.: folyamatos tanítói

2. Társadalmi viszonyok megismerése:

- fő mezőgazdasági és ipari ágazatok megismerése, összefüggések felfedezése
- idegenforgalom jellemzői: egyéni tanulói élmények alapján
- nagyobb települések gyűjtése: térkép segítségével
- érdekességek: pannonhalmi és fertődi ismertető bemutatása

Részösszefoglalás: „fogalomlánc” szemeinek rendezése szóképpel:

lelassult folyó

hordalékból
termékeny talaj

búza
kukorica
cukorrépa
termesztés

malomipar

csapadékos
időjárás

élelmiszer ipar

Mf.: frontális és csoportos munka

Ell., Ért.: folyamatos tanítói tanulói

d/ Óra végi összefoglalás

Turistahívogató felhívást kell készíteni 4-5 mondatban egy kisalföldi kiránduláshoz.

Feladat:

Írjatok pár mondatos szöveget, mellyel szeretnétek érdeklődést kelteni egy alföldi gyerekcsoport számára egy győri kiránduláshoz!

Mf.: csoportmunka

Ell., ért.: a szövegek közös elemzése során tanítói – tanulói vélemények alapján

4. Óra végi teendők:

- órai munka értékelése

Szemponatok: - a csoportok összehangolt munkája ötletes megoldások, kreativitás
- a földrajzi fogalmak helyes alkalmazása

- házi feladat kijelölése

A táblázatban rögzítettek megtanulása, egyéni gyűjtőmunka a Kisalföldről.

TANÍTÓI REFLEXIÓ

A tanítási órán a földrajzi környezet témakörben Magyarország nagy tájai közül a Kisalföld megismerését tűztem ki célul. Előzetes ismeretként támaszkodtunk a különböző felszíni formák jellemzőire, Magyarországot határoló országok neveire, illetve az előző órán megismert nagy tájegységeinek neveire. A tájegységek közül ez az első, melyet alapos elemzéssel feldolgoztunk, ezért itt kellett tudatosítani azokat a szempontokat, melyek segítségével jellemezhetjük, később összehasonlíthatjuk őket. Ezzel a módszerrel segítjük tanulóinkat ismereteik rendszerezésére, illetve a tanuláshoz is segítséget nyújtunk.

Az óra folyamán rendszeresen használtuk közösen és egyénileg is a különböző térképeket, hisz a térképen való eligazodás sok tanuló számára nagyon nehéz feladat.

Az óra első feladatai az ismétlést szolgálták, ahol már elindult a munkaformák változatos alkalmazása, hisz frontálisan és csoportokban is dolgozhattak a tanulók. A tanulók életkori sajátosságaihoz igazodtam a színes, sokféle eszköz használatával: szókártyák, vaktérkép, falitérkép, táblázat stb.

Az átvezetéskor segítségül hívtuk a tanulók eddigi ismereteit és a kreativitásukat. Így közösen alakítottuk ki azt a szempontrendszert, mely alapján sok óra folyamán fogunk dolgozni.

Az egymástól tanulás motiváló erejét aknáztuk ki akkor, amikor 1-1- szempontot más-más csoport dolgozott ki, majd az eredményeket átadták egymásnak. A szociális kompetencia fejlesztése tantárgytól függetlenül feladatunk, itt is szép példáját láthattuk a tanulók együttgondolkodásának, érvelésének.

A kiegészítő érdekességek közül csak Hany Istók kedves történetének megismerésére került sor, hisz az óra folyamán nagyon sok feladatot kellett megoldanunk, s így tudtam az idővel szerencsésen gazdálkodni.

A részösszefoglalást a tantárgy tantárgypedagógiai előírásainak megfelelően ültettem az óra menetébe. Logikusan álltunk meg kicsit a természeti és társadalmi elemzés között.

A társadalmi viszonyok jellemzőinél segítséget jelentett, hogy ez a tájegység a közvetlen környezetünk is. Így az óra végi feladat – a turistahívogató készítése - is szívből fakadó megoldásokat eredményezett.

A tanulók az óra folyamán szívesen és aktívan dolgoztak. A csoportban vegyes képességű tanulók dolgoztak együtt, az én kérésem szerint ültek a helyükre. Minden csoportban ült olyan tanuló, aki ügyesen tájékozódik a térképen, így jól tudott segíteni a gyengébbnek.

Az óra elérte célját, melyre a következő óra anyaga jól tud majd építkezni. Ekkor a Fertő-Hanság Nemzeti Parkról tanulunk majd. Az egész éves átfogó tantárgyhoz kapcsolódó specifikus céloom: a *megismerni* – *megszeretni* – *megóvni* fogalom hármassága ezen az órán is érvényesült.